

حقوق تجارت

تشکیل شرکتهای سهامی چنانچه ماده ۳۶ قانون تجارت مقرر داشته بموجب شرکت نامه است که در دو نسخه نوشته شده و یکی از نسختهین بطوریکه در ماده ۵۰ مقرر است ضمیمه اظهار نامه مدیر شرکت و دیگری در مرکز اصلی شرکت ضبط خواهد شد .

بر حسب مستفاد از ماده مزبور تنظیم نوشته موسوم به شرکت نامه بین مؤسسين ضروری است و ظاهر آن تصریح به تنظیم نوشته مزبور به منظور اثبات تحقق و حصول شرکت است لذا نوشته مزبور باید بامضاء اشخاصی که قصد تشکیل شرکت را دارند ممضی و هر يك از امضاء کنندگان مقدار سهمی در شرکت مزبور دارا باشند چه اگر احد از آنها در شرکت سهمی نداشته باشد نمیتوان او را شریك محسوب داشت و بامضاء غیر شریك نیز حاجتی نیست - هر چند بنا بر مراتب فوق سهمی بودن امضاء کننده لازم است ولی مقدار سهم او قانوناً معین نشده و نظر به سکوت قانون داشتن يك سهم منظور فوق را تمامین مینماید .

تشکیل شرکت بر حسب صریح ماده يك از نظام نامه قانون تجارت راجع به مواد ۱۹۲ و ۱۹۷ و ۱۹۷ قانون مزبور بموجب شرکتنامه رسمی خواهد بود بنابراین این ثبت شرکتنامه مزبور طبق مقرراتی که در نظامنامه فوق الذکر مندرج است الزامی و علاوه بر آن ماده ۴۷ قانون ثبت اسناد و املاک و دفاتر اسناد رسمی موجود بوده و وزارت عدلیه مقتضی بدانند ثبت اسناد ذیل اجباری است :

- ۱ - کلیه عقود و معاملات راجع باین یا منافع اموال غیر منقوله که در دفتر املاک ثبت نشده
- ۲ - صلح نامه و هبه نامه و شرکت نامه

۲ - سرمایه شرکت باید به سهام تقسیم شود باین معنی که رقم سرمایه به عددی تقسیم و خارج قسمت آن معرف میزان هر يك سهم از شرکت باشد - مثلاً سرمایه يك ملیون ریال و هزار سهم در اینمورد رقم يك ملیون باید به هزار که تعداد سهام است تقسیم شود و خارج قسمت ۱۰۰۰ ریال قیمت اسمی هر يك سهم خواهد بود .

تقسیم سرمایه به سهام از مشخصات شرکت سهامی است و در واقع یکی از وجوه افتراق شرکت سهامی با شرکت غیر سهامی همین موضوع است زیرا در شرکت غیر سهامی معلوم بودن عده شرکاء و میزان سهم الشرکه هر يك کافی در صورتیکه در شرکت سهامی فقط معلوم بودن تعداد و میزان سهام ضرورت دارد - بنابراین در صورت عدم تقسیم سرمایه به سهام اطلاق شرکت سهامی به آن مورد نخواهد داشت .

۳ - در شرکتهای سهامی مسئولیت دارندگان سهام باید محدود به سهام آنها باشد پس در مواردیکه شرکا ترتیب دیگری بین خود مقرر دارند که نتیجه مسئولیت شرکا محدود به سهام آنها نباشد شرکت آنها سهامی نخواهد بود .

تشکیل شرکت سهامی

قاعده شرکتهای سهامی توسط عده اشخاصی تشکیل میشود که باسم مؤسسين معروف و شناخته شده اند و چنانچه در گذشته ذکر شد حداقل و اعلانی برای عده مذکور در قانون پیش بینی نشده است ولی بر حسب مقتضای شرکت حداقل از دو نفر کمتر نخواهد بود و اشخاص مزبور باید کسانی باشند که عملیات آنها منشاء اثر قانونی باشد بنابراین دو نفر مجبور یا امثال آن نمی توانند تشکیل شرکتی دهند .

و طبق ماده ۴۸ قانون مزبور سندی که مطابق مواد فوق باید مثبت برسد و مثبت نرسیده در هیچ یک از ادارات و محاکم پذیرفته نخواهد شد

تخلف از رعایت مواد فوق بر حسب مستفاد از ماده ۱۹۷ قانون تجارت موجب بطلان عملیات شرکت خواهد شد

هر چند قانون تجارت تصریح به تنظیم شرکت نامه نموده است ولی نسبت به مطالب و نکاتی که باید در آن ذکر شود هیچ اشاره نکرده است و این عدم تصریح را ممکن است حمل بر وضوح مطلب نمود چه نوشته مزبور که بر حسب عقیده دانشمندان حقوقی ممالک یگانه شاخص رابطه خارجی شرکت با غیر شرکاء شناخته شده است قاعده حاوی مطالب پائین است :

۱ - موضوع و حدود اختیارات شرکت

۲ - اسم شرکت

۳ - محل عملیات شرکت

۴ - سرمایه شرکت

۵ - میزان سهام و حدود مسئولیت دارندگان سهام

۱ - موضوع و حدود اختیارات شرکت

منظور از موضوع شرکت که در قانون تجارت ذکر شده و طبق فقره ۱ از ماده ۹۳ قانون مزبور به « مقصود » نیز تعبیر گردد عبارت از آن چیز است که شرکت برای انجام آن تشکیل میشود که ممکن است امر واحدی باشد بدون گنجایش هر گونه شاخ و برگ یا امر کلی که بتوان برای آن افرادی قائل شد مثل شرکتی که برای بافتن پارچه ابریشی یا شرکتی که برای امور بانکی تشکیل شود که در صورت اول بافتن پارچه ابریشی امر واحدی و در صورت ثانی معاملات بانکی امور کلی موضوع شرکت خواهد بود

بنابراین آنچه عقلا جایز باشد ممکن است موضوع شرکت قرار گیرد مگر آنکه قانوناً منع شده باشد که در صورت اخیر تشکیل شرکت مطابق مستفاد از ماده ۱۹۰ قانون

مدنی صحیح نخواهد بود .

موضوع شرکت با جهت آن رابطه مستقیم ندارد چه ممکن است موضوع آن امر مجاز قانونی باشد و جهت آن نامشروع مثل آنکه در زمان جنگ در حیطه اقتدار و سلطه یکی از دول متخاصمین شرکت ساختمانی تشکیل شود که عوائد و منافع آن عوض اینکه بین دارندگان سهام تقسیم شود بمصرف ترویج و تشویق امور جاسوسی دولت متخاصم طرف برسد در این مورد موضوع شرکت که امور ساختمانی است قانوناً مجاز است ولی جهت آن مخالف با منافع و مصالح عمومی دولتی است که شرکت در حیطه اقتدار و سلطه آن تشکیل شده است و بنابراین این چنین شرکت با استنباط از ماده ۲۱۷ قانون مدنی باطل خواهد بود . هر چند که ذکر موضوع شرکت در شرکت نامه

ضرورت داشته باشد ذکر جهت آن با استنباط از ماده ۲۱۷ قانون مدنی و سرایت آن به این مورد لازم نیست و معمولاً در شرکت نامه ها هیچوقت ذکرری از « جهت » نمیشود و در ظاهر امر « جهت » تشکیل شرکت استفاده مادی و انتفاع از عملیات شرکت است و اگر واقع امر غیر از این باشد ممکن است بوسیله تصمیمات مجامع عمومی آنها بموقع اجرا گذاشت و چون بعد از تشکیل شرکت نمی توان تصمیمات مجامع عمومی را بیه شرکت نامه سرایت داد ابطال عملیات شرکت باعتبار نامشروع بودن تصمیمات مزبور که ممکن است معرف « جهت » واقعی تشکیل شرکت باشد مطابق مقررات قوانین جاریه مقدور نخواهد بود و بهمین مناسبت قوانین بعضی از ممالک مورد انحلال اجباری بر حسب تصمیم دادگاه پیش بینی و بقصایه اختیاراتی داده اند که بر حسب مقتضیات برای حفظ منافع عمومی حکم بانحلال شرکت میدهند .

نظر باینکه شرکتهای تجارتهی مطابق مقررات قانون تجارت دارای شخصیت حقوقی میباشد بنا بر این تعیین اختیارات اشخاص حقوقی مزبور درجه اول اهمیت را حائز است زیرا حقوق و اختیارات اشخاص طبیعی طبق مقررات همین گردیده و تجاوز از آن اثر قانونی ندارد